

DOI:10.35774/app2025.02.103
УДК 343.1

Петро Декайло,

старший викладач кафедри кримінального
права та процесу Західноукраїнського
національного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3711-0065>

Юлія Шпилик,

студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного
університету

ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ

Дослідження статті спрямоване на вивчення й дослідження досудового розслідування корупційних злочинів. Стаття містить процесуальний порядок здійснення досудового розслідування: містить інформацію про досудове розслідування, початок досудового розслідування, порядок здійснення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, письмове повідомлення про підозру, зупинення досудового розслідування та його закінчення, а також зазначає й розрізняє корупційні правопорушення та корупційні кримінальні правопорушення, корупційні кримінальні правопорушення та кримінальні правопорушення, пов'язані з корупцією. Зазначено органи досудового розслідування, що здійснюють досудове розслідування за конкретними злочинами КК України, строки досудового розслідування, їх продовження, шляхи збирання доказів, особливості спеціального досудового розслідування.

Всебічне вивчення цього матеріалу є важливим, адже надає розуміння для подальшого ефективного його застосування на практиці, ознайомлення й засвоєння даного матеріалу студентами, майбутніми працівниками органів досудового розслідування та юристами, аби у майбутньому правильно застосовували й реалізували норми КПК України у практичній діяльності щодо корупційних злочинів, що сприятиме підвищенню ефективності боротьби з корупцією, зміцненню основоположних принципів права, а особливо верховенства права й законності, побудові ефективної правової системи в Україні.

У висновках зазначено, що діючи в рамках КПК, органи досудового розслідування забезпечують один із найважливіших принципів – законність, і тим саме верховенства права. Докази, зібрані із недотриманням кримінального процесуального законодавства, визнаються судом недопустимими, а отже допомагає уникнути кримінальної відповідальності винних осіб у корупційних злочинах, що призводить до їх безкарності, підриває довіру до правової системи держави. Таким чином безумовне дотримання норм КПК на етапі досудового розслідування є ключовим фактором успішної боротьби з корупцією та забезпечення справедливості.

Ключові слова: корупційний злочин, досудове розслідування, строки досудового розслідування, слідчі розшукові дії, негласні слідчі розшукові дії, особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень, зупинення досудового розслідування, закінчення досудового розслідування, продовження строку досудового розслідування.

Dekailo P., Shpylyk Y.

The pre-trial investigation of corruption crimes

This paper focuses on the study of pre-trial investigations of corruption crimes. The significance of this research stems from the crucial role pre-trial investigations play in the fight against corruption, a pervasive threat undermining societal trust and economic stability. A thorough understanding of the procedural aspects of pre-trial investigation – including its commencement, jurisdiction determination, the execution of investigative actions (both overt and covert), special pre-trial investigation procedures, suspension, and termination – is paramount for effective application in practice. This in-depth study is vital for equipping future law enforcement officers, lawyers, and other legal professionals with the knowledge necessary for the correct implementation and application of relevant legal provisions.

Corruption, a cancer on the body politic, erodes public trust, distorts markets, and diverts resources away from essential public services. Its insidious nature allows it to flourish in the shadows, requiring robust and efficient pre-trial investigative mechanisms to uncover and prosecute offenders. The complexity of corruption cases necessitates a comprehensive understanding of the legal framework governing pre-trial investigations to ensure thoroughness,

fairness, and ultimately, justice. Therefore, a detailed examination of the pre-trial investigation process is not simply an academic exercise, but a crucial component in combating the devastating effects of corruption on society. The practical application of this knowledge is critical for achieving effective prosecution and deterrence.

The conclusions state that by acting within the framework of the CPC, pre-trial investigation bodies ensure one of the most important principles – legality, and thus the rule of law. Evidence collected in violation of criminal procedural law is declared inadmissible by the court, and thus helps to avoid criminal liability of perpetrators of corruption crimes, which leads to their impunity and undermines confidence in the legal system of the state. Thus, unconditional compliance with the CPC at the pre-trial investigation stage is a key factor in the successful fight against corruption and ensuring justice.

Keywords: *a corruption crime, pre-trial investigation, time-limits for pre-trial investigation, investigative (detective, search) actions, covert investigative (detective) actions, specific aspects of special pre-trial investigation of criminal offences, suspension of pre-trial investigation, completion of pre-trial investigation, extending time limit for pre-trial investigation.*

Постановка проблеми. Ефективність правосуддя у справах про корупційні злочини значною мірою залежить від якості досудового розслідування. Повна, об'єктивна та неупереджена оцінка всіх обставин справи є ключовою для встановлення істини та притягнення винних до відповідальності. Наслідки корупції катастрофічні: порушення загальновизнаних принципів права, прав людини, гальмування економічного розвитку, а також підрив довіри суспільства до держави.

Судова практика Верховного Суду у кримінальних провадженнях 2023 року щодо корупційних та пов'язаних з корупцією кримінальних правопорушень демонструє, що неправильне застосування кримінально-процесуального законодавства є основою для визнання зібраних доказів недопустимими, виправдання осіб, що дійсно вчинили той чи інший злочин лише через те, що органи досудового розслідування неправильно реалізовували вимоги КПК України. Розслідування, здійснене в межах КПК України, забезпечує ефективне застосування закону, унеможливорює уникнення кримінальної відповідальності, а головне – забезпечує справедливість у державі.

Таким чином, дана стаття присвячена аналізу поетапного процесуального порядку досудового розслідування корупційних злочинів для правильного застосування норм КПК України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розслідування корупційних злочинів визначені у працях О. В. Маленка, О. О. Дудорова, О. О. Житного, К. П. Задоя, Д. О. Калмикова, В. В. Луцика, В. О. Навроцького, М. І. Хавронюка, Р. М. Шехавцова та інших.

Мета статті – всебічно розглянути й дослідити досудове розслідування корупційних злочинів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно з Законом України «Про запобігання корупції» корупційне правопорушення є діянням, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність [1]. Із цього визначення можна зробити висновок, що вчинення корупційного правопорушення не є вчиненням корупційного кримінального правопорушення, однак вчинення останнього є вчиненням корупційного правопорушення.

Примітка до ст. 45 КК України чітко визначає, що корупційними кримінальними правопорушеннями вважаються такими, що передбачені ст. 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410, у разі їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем, а також кримінальні правопорушення, визначені у ст. 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368-369-2 КК України [2].

Варто розрізняти також корупційні кримінальні правопорушення від кримінальних правопорушень, пов'язаних із корупцією, що є діянням, яке не містить ознак корупції, однак порушує вимоги, заборони й обмеження, встановлені Законом України «Про запобігання корупції», та вчиняється особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність. Відповідно до КК України такими вважаються кримінальні правопорушення, передбачені статтями 366-2, 366-3 такого Кодексу.

Досудове розслідування є стадією кримінального провадження, що бере початок з моменту внесення відповідних відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР та закінчується такими шляхами: закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного/виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності, клопотання про закриття кримінального провадження. В її ході відповідно до КПК України уповноважені на це особи органів досудового розслідування, і відповідно і тих, що

підслідні корупційним злочинам, мають обов'язок всебічно, повно, неупереджено дослідити усі обставини кримінального провадження, виявити такі обставини, що викривають, й ті, що виправдовують підозрюваного/обвинуваченого, а також обставини, котрі пом'якшують/обтяжують його покарання, і надати належну правову оцінку обставин, забезпечити прийняття законних, неупереджених процесуальних рішень. Головне – діяти у рамках кримінального процесуального законодавства, аби доказ визнавався судом допустимим.

В КПК України зазначено: «Слідчий, дізнавач, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до ЄРДР, розпочати розслідування та через 24 години з моменту внесення таких відомостей надати заявнику витяг з ЄРДР» [10, с. 435]. Дані відомості повинні відповідати вимогам, визначені п. 5 ст. 214 КПК України. Логічно, це також стосується корупційних злочинів як і будь-якого іншого.

Якщо відомості про кримінальне правопорушення були внесені прокурором до ЄРДР, він має зобов'язання протягом п'яти робочих днів з дня внесення відомостей з дотриманням вимог КПК України передати наявні у нього матеріали до належного органу досудового розслідування й доручити проведення досудового розслідування [3].

Потрібно пам'ятати, що реалізація досудового розслідування до внесення відомостей до ЄРДР або без такого внесення не допускається й тягне за собою встановлену законом відповідальність. У певних невідкладних випадках до внесення відомостей до ЄРДР проводиться огляд місця події. Однак одержані відомості вносяться невідкладно (протягом 12 годин) після завершення огляду або отримання довідки, висновку спеціаліста [10, с. 435].

Важлива роль надається принципам кримінального провадження. Вони є основоположними, фундаментальними, керівними положеннями, які становлять основу організації й здійснення кримінального процесу, встановлюють його спрямованість, спосіб, зміст, а так же процесуальну форму діяльності суб'єктів цього процесу, забезпечують гарантії дотримання прав, законних інтересів, свобод людини та справедливості як досудового розслідування, так і судового провадження, загалом усіх процесуальних дій у зв'язку із вчиненням кримінального правопорушення. Порушення цих засад зумовлюють визнання тих чи інших доказів недопустимими або такими, що не мають юридичну силу, а тому не можуть в подальшому бути покладені в основу підозри/обвинувачення [4].

Важливе місце у досудовому розслідуванні полягає у визначенні підслідності. На практиці суб'єкт як критерій допустимості отриманих доказів є одним із неодноразових предметів розгляду ККС у складі ВС [11]. Згідно з КПК України можна визначити наступне щодо корупційних злочинів.

Перш за все, варто вказати, якщо у ході розслідування кримінальних правопорушень, визначених ст. 328, 329, 422 КК України, буде встановлене одне із таких кримінальних правопорушень – ст. 364, 365, 366, 367, 425, 426 КК України, вчинені особою, щодо якої здійснюється досудове розслідування, або іншою особою, якщо вони пов'язані із кримінальними правопорушеннями, вчиненими особою, щодо якої здійснюється досудове розслідування, вони розслідуються слідчими органів безпеки, крім випадків, коли ці кримінальні правопорушення віднесено до підслідності НАБУ.

Детективи органів БЕБ України здійснюють досудове розслідування злочинів, передбачених: ст. 191 (якщо предметом кримінального правопорушення є бюджетне відшкодування), 210 КК України, якщо вони не підслідні ДБР чи НАБУ. Також БЕБ розслідує кримінальні правопорушення, передбачені ст. 191 (крім випадку, передбаченого п. 2 ч. 3 цієї статті) та 364 КК України, якщо розмір предмета кримінального правопорушення або завданої ним шкоди становить 500-2000 розмірів прожиткового мінімуму працездатних осіб, встановленого на момент вчинення кримінального правопорушення, та кримінальне правопорушення вчинено службовою особою держоргану, органу місцевого самоврядування, суб'єкта господарювання, у статутному капіталі якого частка державної або комунальної власності понад 50%, та їх досудове розслідування не підслідне ДБР чи НАБУ. Якщо під час розслідування злочинів, визначених у п. 1, 2, 3 такої частини, буде встановлено кримінальне правопорушення, передбачене ст. 192, 358, 368, 369 КК України, вчинені особою, стосовно якої здійснюється досудове розслідування, або іншою особою, якщо вони пов'язані з кримінальними правопорушеннями, вчиненими особою, щодо якої здійснюється досудове розслідування, ці правопорушення можуть розслідуватися детективами органів БЕБ України, якщо їх досудове розслідування не підслідне ДБР чи НАБУ.

Слідчі ДБР проводять досудове розслідування кримінальних правопорушень, вчинених особами, зазначених ч. 4 ст. 216 КПК України, що також є високопосадовцями/службовими особами.

Детективи НАБУ здійснюють досудове розслідування таких кримінальних правопорушень: ст. 191, 206-2, 209, 210, 211, 354 (щодо працівників юридичних осіб публічного права), 364, 366-2, 366-3, 368, 368-5, 369, 369-2, 410 КК України, за наявності хоча би однієї з таких умов:

1) кримінальне правопорушення вчинено топ-посадовцями, а також іншими особами, зазначених у п. 1 ч. 5 ст. 216 КПК України;

2) розмір предмета кримінального правопорушення щодо ст. 354 (стосовно працівників юридичних осіб публічного права), 368, 369, 369-2 КК України у 500 раз перевищує розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб на момент їх вчинення, а також предмет такого кримінального правопорушення або розмір завданої шкоди у даних кримінальних правопорушеннях - ст. 191, 206-2, 209, 210, 211, 364, 410 КК України, у 2000 перевищує розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб на момент вчинення кримінального правопорушення;

3) кримінальне правопорушення (ст. 369, ч. 1 ст. 369-2 КК України), вчинено щодо особи, зазначеної у ч. 4 ст. 18 КК України або у п. 1 цієї частини.

Якщо підрозділ внутрішнього контролю НАБУ виявить кримінальні правопорушення, передбачені ст. 354 та 364-370 КК України, вчинені службовою особою цього же органу (за винятком Директора НАБУ, його першого заступника та заступника), розслідування таких правопорушень здійснюють детективи цього підрозділу.

Доручати досудове розслідування злочинів, підслідних НАБУ, іншому органу досудового розслідування заборонено, окрім випадків, коли об'єктивні обставини унеможливають функціонування НАБУ або проведення ним досудового розслідування в умовах воєнного стану. Право доручити розслідування іншому органу за таких обставин має заступник Генерального прокурора – керівник САП або Генеральний прокурор (особа, що виконує його обов'язки) [3].

Отже, НАБУ розслідує корупційні та інші кримінальні правопорушення, вчинені за участі топ-посадовців або в яких розмір предмета злочину чи заподіяної шкоди перевищує певну суму. Розслідування корупційних злочинів, вчинених іншими посадовими та службовими особами, здійснюють ДБР та НПУ. Тому пропонуємо розкрити характеристику досудового розслідування в рамках НАБУ.

Варто зазначити, що інформація про досудове розслідування, учасників та його результати не підлягає розголошенню [8, с. 268].

Строк досудового розслідування вираховується із моменту повідомлення особі про підозру до того дня, коли буде здійснено звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного/виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності, клопотанням про закриття кримінального провадження або до дня закриття кримінального провадження, де рішення має бути ухвалено. З дня повідомлення особі про підозру досудове розслідування повинно бути закінчене до 2 місяців з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення. Строк цієї стадії кримінального провадження може бути продовжений, однак загальний строк не може бути більшим чим 12 місяців із дня повідомлення особі про підозру у вчиненні або тяжкого або особливо тяжкого злочину [12].

Збирання доказів визначено ст. 93 КПК України. Зазначеним переліком може користуватися відповідний орган під час досудового розслідування корупційних злочинів. Сторона обвинувачення здійснює збирання доказів, що здійснюється на досудовому розслідуванні за допомогою проведення слідчих дій та негласних слідчих дій, витребування й отримання від органів держави, місцевого самоврядування, установ, організацій, підприємств, службових/фізичних осіб речей, документів й відомостей, висновків експертів, ревізій та актів перевірок, проведення процесуальних дій згідно з КПК України. Докази також можуть бути отримані на території іншої держави завдяки здійсненню міжнародного співробітництва під час кримінального провадження [3].

КПК України містить вичерпний перелік гласних й негласних слідчих дій. Перелік СРД передбачено в главі 20 КПК України, а наступною Главою – проведення різних НСРД. Їх проведення повинне бути здійснено в межах закону, тобто відповідати вимогам КПК України. Однак методика розслідувань корупційних злочинів визначається природою самого злочину.

ОРД та досудове розслідування у кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, підслідних НАБУ, а також у справах, переданих до Національного бюро прокурором, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення ОРД, досудового розслідування працівниками даного

бюро, здійснюють старші детективи/детективи НАБУ, їх оперативно-технічні підрозділи, підрозділи внутрішнього контролю [5].

Згідно з ч. 1 ст. 41 КПК України «підрозділ детективів, оперативно-технічний підрозділ та підрозділ внутрішнього контролю НАБУ здійснюють СРД за письмовим дорученням детектива або прокурора САП». Слідчий цього органу досудового розслідування керується ст. 40 КПК України.

Коли відомості про кримінальне правопорушення й особу, що вчинила його, неможливо отримати в інакший спосіб, мають місце НСРД. Деякі з них, передбачені ст. 262 КПК України (в частині дій, що проводяться на підставі ухвали слідчого судді), проводяться лише у провадженні тяжких або особливо тяжких злочинів.

Рішення про проведення НСРД приймає виключно прокурор, вказуючи в ньому строк проведення. Безпосередньо НСРД проводить слідчий, що здійснює досудове розслідування, або за його дорученням – уповноважені оперативні підрозділи НАБУ.

Слідчий суддя ВАКС розглядає клопотання у кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, що підсудні ВАКС. Один із його обов'язків – розгляд клопотань про надання дозволу на проведення НСРД до 6 годин з його отримання. Слідчий суддя постановляє ухвалу про дозвіл цього процесу, якщо прокурор/слідчий доведе існування підстав, що мають бути достатніми, визначених ч. 3 ст. 248 КПК України. Строк дії такої ухвали не може бути більший 2 місяців. Загальний строк, упродовж якого в 1 провадженні може тривати проведення НСРД, дозвіл на проведення якої дає слідчий суддя, не може перевищувати строки, визначені максимальними, досудового розслідування, що вказано у ст. 219 КПК України. Виняток: якщо НСРД проводиться для встановлення місцезнаходження особи, що переховується від органів досудового розслідування, слідчого судді чи суду, є оголошеною в розшук, вона може тривати до встановлення місцезнаходження такої особи [3].

Потрібно уникати проведення НСРД та СРД до поки не буде постановлена ухвала слідчого судді [8, с. 398]. У виняткових невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та запобіганням вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, передбаченого ст. 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410, 354, 364, 364-1, 365-2, 368-369-2, окрім ст. 210 КК України НСРД можуть бути розпочаті до постановлення ухвали слідчого судді, однак тоді, коли це передбачено КПК України, й за рішенням слідчого, що має бути узгоджено з прокурором, або прокурора. Тоді прокурор зобов'язаний після початку НСРД невідкладно звернутися з відповідним клопотанням до слідчого судді [3].

Фіксація ходу, результатів НСРД має здійснюватись згідно із загальними правилами фіксації кримінального провадження. Після завершення НСРД складається протокол, до якого за необхідності додаються додатки. Протокол разом з додатками має бути переданий прокурору не пізніше ніж через 24 години після їх закінчення [13].

Якщо будь-яка СРД передбачає втручання у приватне спілкування, прокурор або слідчий за погодженням з прокурором зобов'язані звернутися до слідчого судді з клопотанням про дозвіл на таке втручання. Даний документ подається згідно із ст. 246, 248 та 249 КПК України [3].

Різновидами втручання в приватне спілкування є: аудіо-, відеоконтроль особи; арешт, огляд і в'їмка кореспонденції; зняття інформації з електронних комунікаційних мереж; зняття інформації з електронних інформаційних систем.

Існують й інші види НСРД, до прикладу: обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи; установлення місцезнаходження радіообладнання (радіоелектронного засобу); спостереження за особою, річчю або місцем; моніторинг банківських рахунків; аудіо-, відеоконтроль місця; контроль за вчиненням злочину; виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації [13]. Усі НСРД мають здійснюватись в рамках КПК України.

У КПК України визначено: «Підставами для проведення СРД є наявність достатніх відомостей, що вказують на можливість досягнення її мети». Здійснюються за письмовим дорученням детектива або прокурора САП. Мають відповідати загальним положенням досудового розслідування, а також Главі 20. Вони спрямовані на отримання/збирання доказів або їх перевірку у певному кримінальному провадженні. Перед початком проведення СРД усім учасникам роз'яснюються їх права і обов'язки, передбачені КПК України, а також відповідальність, встановлена законом [3]. До СРД у цих злочинах можемо віднести: допит, пред'явлення для впізнання, огляд, освідчування особи, обшук, слідчий експеримент.

Проводити СРД у нічний час недопустимо, крім невідкладних випадків, коли затримка в проведенні СРД може мати наслідки у вигляді втрати слідів кримінального правопорушення чи втечі підозрюваного.

Так же окрім здійснення кримінального провадження у порядку, передбаченому ст. 615 КПК України. При проведенні СРД запрошуються двоє понять. Кожна СРД має здійснюватись згідно з КПК України.

Спеціальне досудове розслідування – особливий порядок розслідування стосовно одного або кількох підозрюваних, де застосовуються загальні правила досудового розслідування із Главою 24-1. Підозрюваний має переховуватися від органів слідства й суду на тимчасовій окупованій території України, також на території держави-агресора, що визнає ВРУ, з однією метою – ухилення від кримінальної відповідальності та/або оголений у розшук на міжнародному рівні. Здійснюється щодо таких злочинів: ч. 2-5 ст. 191 КК України, ст. 364, 364-1, 365-2, 368-369-2 КК України. Таке досудове розслідування здійснюється на основі ухвали слідчого судді у кримінальному провадженні щодо кримінального правопорушення, вчиненого підозрюваним, щодо якого прийнято рішення уповноваженим на це органом про передачу його задля обміну як військовополоненого та такий обмін мав місце. Право на звернення до слідчого судді з клопотанням про здійснення спеціального досудового розслідування мають прокурор або слідчий за погодженням із прокурором. Таке клопотання розглядається слідчим суддею не більше чим 10 днів з дня надходження до суду й за участі тої особи, що його подала, й захисника. У випадках, зазначених у ст. 297-4 КПК України, слідчий суддя відмовляє у задоволенні клопотання про здійснення такого досудового розслідування [3].

Під час розслідування різноманітних злочинів, документи мають важливе значення для майбутнього доказування наявності складу злочину. У п. 3 ч. 1 ст. 17 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» передбачено право детективів НАБУ «виребовувати за рішенням керівника структурного підрозділу Національного бюро та одержувати в установленому законом порядку у вказаному в запиті вигляді та формі від інших правоохоронних та державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій інформацію, необхідну для виконання обов'язків Національного бюро, у тому числі відомості про майно, доходи, видатки, фінансові зобов'язання осіб, які ними декларуються у встановленому законом порядку, відомості про використання коштів Державного бюджету України, розпорядження державним або комунальним майном». Суб'єкти, котрі отримали запит, мають обов'язок невідкладно надати інформацію, але не більше ніж 3 робочих днів. Якщо неможливо надати інформацію, суб'єкт невідкладно має повідомити про це у письмовій формі НАБУ та обґрунтувати причини. За зверненням певного суб'єкта НАБУ може дати можливість на продовження строку надання інформації на не більше 2 календарних днів. Ненадання Національному бюро на його запит інформації, надання завідомо недостовірної інформації чи не в повному обсязі, порушення встановлених законом строків її надання, повідомлення третіх осіб стосовно того, що про них збирається така інформація, забороняються і тягнуть за собою відповідальність, передбачену законом [5].

Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» містить норму, яка зобов'язує НБУ, АКУ, Фонд державного майна України, орган державного фінансового контролю, Національне агентство з питань запобігання корупції, й інші держоргани, що здійснюють державний контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами законодавства за зверненням Бюро проводити ревізії, перевірки, інші дії щодо контролю за дотриманням законодавства фізичними та юридичними особами, задля запобігання і протидії кримінальним правопорушенням, підслідним НАБУ [8, с. 111].

Подібне міститься у п. 5 ч. 5 ст. 11 Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні»: «проведення ревізій органами державного контролю здійснюється у разі надходження доручення щодо проведення ревізії у підконтрольних установах від Кабінету Міністрів України, Офісу Генерального прокурора, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, Національного антикорупційного бюро України, Бюро економічної безпеки України, в якому містяться факти, що свідчать про порушення підконтрольними установами законів України, перевірку додержання яких віднесено законом до компетенції органів державного фінансового контролю» [8, с. 35].

Для проведення позапланової виїзної ревізії, ініціатор (орган чи особа) повинен звернутися до суду з письмовим обґрунтуванням, вказавши підстави, заплановані дати початку та завершення, а також додавши документи, що підтверджують необхідність такої ревізії. Слідчий або детектив, в свою чергу, зобов'язаний звернутись з клопотанням до слідчого судді про призначення позапланової ревізії відповідно до законодавства України.

Відповідно до ст. 78 ПК України документальна позапланова перевірка здійснюється за наявності хоча б з однієї з підстав, визначеної у цьому Кодексі. Здійснюється на підставі відповідного Наказу [8, с. 35].

Надалі отримані відомості можуть вважатися доказами вчиненого злочину.

Повідомлення про підозру в письмовій формі підлягає врученню слідчим або прокурором у день його складання. У разі неможливості такого вручення, застосовується спосіб, передбачений КПК України для вручення повідомлень

Затриманій особі письмове повідомлення про підозру вручається протягом 24 годин з моменту затримання. Слідчий або прокурор невідкладно фіксують у ЄРДР дату та час вручення повідомлення, а також правову кваліфікацію кримінального правопорушення із зазначенням відповідної статті КК України. Процедура повідомлення про підозру окремим категоріям осіб регламентується Главою 37 КПК України [3].

Досудове розслідування може бути зупинене. Цей процес є тимчасовою вимушеною перервою у досудовому розслідуванні, що є зумовленою обставинами, що унеможливають подальше провадження. Підстави, порядок зупинення цієї стадії після повідомлення особі про підозру, визначається ст. 280 КПК України. Логічно, що після зупинення досудового розслідування проведення СРД не допускається. Виняток: крім таких, які встановлюють місцезнаходження підозрюваного. Ця стадія зупиняється лише постановою прокурора або слідчого за погодженням з прокурором, однак вмотивованою, про що пізніше вноситься до ЄРДР. Копія цього документа надсилається учасникам процесу: стороні захисту, потерпілому, представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження. Вони мають право оскаржити слідчому судді її. Зупинене досудове розслідування у разі необхідності відновлюється постановою слідчого, прокурора, якщо підстави для зупинення цієї стадії перестали існувати або же наявна можливість подальшого його проведення за таких умов, а також у разі потреби проведення СРД чи ю інших процесуальних дій. Невідкладно надається копія постанови про відновлення цієї стадії, а якщо неможливо надати – надсилається у триденний строк тим же особам, яких зазначено вище.

Якщо говорити про загальні положення закінчення досудового розслідування, прокурор зобов'язаний у найкоротший строк після повідомлення особі про підозру здійснити одну із цих дій: закрити кримінальне провадження; звернутися до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності; звернутися до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру. Відомості про закінчення досудового розслідування вносяться прокурором до ЄРДР [3].

Продовження строку досудового розслідування регулюється Параграфом 4 Глави 24 КПК України. У випадку неможливості завершення досудового розслідування (досудового слідства) у строк, визначений п. 4 ч. 3 ст. 219 КПК України, з дня повідомлення особі про підозру, цей строк може бути продовжений згідно з п. 2, 3 ч. 4 ст. 219 КПК України.

Однак строки досудового розслідування щодо злочинів може бути продовжений до 3 місяців, якщо його неможливо закінчити через складність провадження, до 6 місяців – завдяки особливості складності провадження, до 12 місяців - внаслідок складності провадження, що є винятковою Клопотання щодо цієї дії подається не пізніше ніж 5 днів до строку спливу досудового розслідування згідно з ст. 219 КПК України. Строк досудового розслідування, що закінчився, поновленню не підлягає.

Висновки. Досудове розслідування є однією із найважливіших стадій у кримінальному провадженні. Під час цієї стадії збираються, фіксуються, попереднього досліджуються докази, встановлюються обставини кримінального провадження, викривають винуватих осіб, вирішуються інші завдання досудового розслідування. Діючи в рамках КПК, органи досудового розслідування забезпечують один із найважливіших принципів – законність, і тим саме верховенства права. Докази, зібрані із недотриманням кримінального процесуального законодавства, визнаються судом недопустимими, а отже допомагає уникнути кримінальної відповідальності винних осіб у корупційних злочинах, що призводить до їх безкарності, підриває довіру до правової системи держави.

Таким чином безумовне дотримання норм КПК на етапі досудового розслідування є ключовим фактором успішної боротьби з корупцією та забезпечення справедливості.

Список використаних джерел

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII: станом на 01 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 17.02.2025).
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III: станом на 01 лют. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 17.02.2025).
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI: станом на 26 груд. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 17.02.2025).

4. Рогатинська Н. З., Цибульська Ю. В. Недотримання засад кримінального провадження як підстава визнання доказів недопустимими. *Нове українське право*. 2022. Вип. 1. С. 146-151. DOI: <https://doi.org/10.51989/NUL.2022.1.22> (дата звернення: 17.02.2025).
5. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 р. № 1698-VII: станом на 10 груд. 2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18?find=1&text=%D0%94%D1%96%D1%97#w1_8 (дата звернення: 17.02.2025).
6. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26.01.1993 р. № 2939-XII: станом на 15 лист. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text> (дата звернення: 17.02.2025).
7. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI: станом на 21 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 17.02.2025).
8. Дудоров О. О., Житний О. О., Задоя К. П., Калмиков Д. О., Луцик В. В., Навроцький В. О., Хавронюк М. І., Шехавцов Р. М. Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / за ред. М. І. Хавронюка. Київ: Москаленко О. М., 2019. 464 с. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2020/07/22/korupsiy-ni-shemy-i-h-kryminalno-pravova-kvalifikatsiya-i-dosudove-rozsliduvannya.pdf> (дата звернення: 17.02.2025).
9. Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі: матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф., 9-10 груд. 2021 р. / редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський, В. І. Шакур, О. М. Стрільців, В. В. Корольчук. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2021. 457 с. URL: https://www.navs.edu.ua/files/antikorupsiya/2021/materialy_konf_korup_081221.pdf#page=303 (дата звернення: 17.02.2025).
10. Маленко О. В. Проведення досудового розслідування в корупційних кримінальних провадженнях до внесення відомостей в Єдиний реєстр досудових розслідувань: питання теорії і практики. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. Вип. 7. С. 434–439. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-7/104> (дата звернення: 17.02.2025).
11. Доказування факту корупції та типові помилки органів досудового розслідування: суддя ККС розповів про практику ВС: Судова влада України. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1381385/> (дата звернення: 17.02.2025).
12. Шевцов О. Строки досудового розслідування у кримінальних справах: Ліга Закон. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/226444_stroki-dosudovogo-rozsliduvannya-u-krimlnalnikh-provazhennyakh (дата звернення: 17.02.2025).
13. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: Наказ Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text> (дата звернення: 17.02.2025).
14. Огляд судової практики Верховного Суду у кримінальних провадженнях щодо корупційних та пов'язаних з корупцією кримінальних правопорушень. Рішення, внесені до ЄДРСР, за 2023 рік: Верховний Суд. 2023. 68 с. URL: https://radako.com.ua/wp-content/uploads/2024/06/oglyad_kks_korupc-1.pdf (дата звернення: 17.02.2025).

References

1. *On Prevention of Corruption: Law of Ukraine on October 14, 2014 № 1700-VII: revision on January 1, 2025 [Pro zapobihannia koruptsii: Zakon Ukrainy vid 14.10.2014 r. № 1700-VII: stanom na 01 sich. 2025 r.]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/1700-18#Text> [in Ukrainian].
2. *Kryminalnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 05.04.2001 r. № 2341-III: stanom na 01 liut. 2025 r. [The Criminal Code of Ukraine: Law of Ukraine on April 5, 2001 № 2341-III: revision on February 1, 2025]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14?lang=en#Text> [in Ukrainian].
3. *Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 13.04.2012 r. № 4651-VI: stanom na 26 hrud. 2024 r. [The Criminal Procedural Code of Ukraine: Law of Ukraine on April 13, 2012 № 4651-VI: revision on December 26, 2024]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/4651-17/conv#n2034> [in Ukrainian].
4. Rohatynska, N. & Tsybyska, Yu. (2022). Nedotrymannia zasad kryminalnoho provadzhennia yak pidstava vyznannia dokaziv nedopustymymy [Failure to establish the principles of criminal proceedings as grounds for

- declaring evidence inadmissible]. *Nove ukrainske pravo - The New Ukrainian Law*, 1, 146-151. DOI: <https://doi.org/10.51989/NUL.2022.1.22> [in Ukrainian].
5. *Pro Natsionalne antykoruptsiine biuro Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 14.10.2014 r. № 1698-VII: stanom na 10 hrud. 2023 r.* [On the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine: Law of Ukraine on October 14, 2014 № 1698-VII: revision on December 10, 2023]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text> [in Ukrainian].
 6. *Pro osnovni zasady zdiisnennia derzhavnoho finansovoho kontroliu v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 26.01.1993 r. № 2939-XII: stanom na 15 lyst. 2024 r.* [On State Control Auditing Service in Ukraine: Law of Ukraine on January 26, 1993 № 2939-XII: revision on November 15, 2024]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text> [in Ukrainian].
 7. *Podatkovi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 02.12.2010 r. № 2755-VI: stanom na 21 sich. 2025 r.* [The Tax Code of Ukraine: Law of Ukraine on December 2, 2010 № 2755-VI: revision on January 21, 2025]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> [in Ukrainian].
 8. Dudorov, O. O., Zhytny, O. O., Zadoya, K. P., Kalmykov, D. O., Lutsyk, V. V., Navrotsky, V. O., Khavronyuk, M. I., Shekhavtsov, R. M. (2019). *Koruptsiini skhemy: yikh kryminalno-pravova kvalifikatsiia i dosudove rozsliduvannia* [The corruption schemes: their Criminal Law Qualification and pre-trial investigation] / M. I. Havronyuk (Ed.). Kyiv: Moskalenko O. M. Retrieved from <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2020/07/22/koruptsiy-ni-shemy-i-h-kryminalno-pravova-kvalifikatsiya-i-dosudove-rozsliduvannya.pdf> [in Ukrainian].
 9. *Realizatsiia derzhavnoi antykoruptsiinoi polityky v mizhnarodnomu vymiri: materialy VI mizhnar. nauk.-prakt. konf., 9-10 hrud. 2021 r.* [Implementation of state anti-corruption policy in the international dimension: materials of the VI international scientific-practical conference, December 9-10, 2021] / editors: V. V. Cherney, S. D. Gusarev, S. S. Chernyavsky, V. I. Shakun, O. M. Striltsiv, V. V. Korolchuk. Kyiv: National Academy of Internal Affairs. Retrieved from https://www.navs.edu.ua/files/antikorupsiia/2021/materialy_konf_korup_081221.pdf#page=303 [in Ukrainian].
 10. Malenko, O. V. (2024). Provedennia dosudovoho rozsliduvannia v koruptsiinykh kryminalnykh provadzhenniakh do vnesennia vidomosti v Yedynyi reistr dosudovykh rozsliduvan: pytannia teorii i praktyky [Conducting pre-trial investigation for corruption criminal proceedings before entering the information in the Unified Register of Pre-Trial Investigations: questions of theory and practice]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal - The Legal scientific electronic journal*, 7, 434-439. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-7/104> [in Ukrainian].
 11. Proving the fact of corruption and typical mistakes of pre-trial investigation bodies: a judge of the Criminal Court of Cassation spoke about the practice of the Supreme Court: Ukrainian Judiciary. Retrieved from <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1381385/> [in Ukrainian].
 12. Shevtsov, O. *Stroky dosudovoho rozsliduvannia u kryminalnykh spravakh* [The time-limits for pre-trial investigation in corruption cases]: Liga Zakon. Retrieved from https://jurliga.ligazakon.net/news/226444_stroki-dosudovogo-rozsliduvannya-u-kryminalnykh-provadhennyakh [in Ukrainian].
 13. *Pro zatverdzhennia Instruksii pro orhanizatsiiu provedennia nehlasnykh slidchykh (rozshukovykh) dii ta vykorystannia yikh rezultativ u kryminalnomu provadzhenni: Nakaz Heneralnoi prokuratury Ukrainy, Sluzhby bezpeky Ukrainy, Administratsii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy, Ministerstva finansiv Ukrainy, Ministerstva yustytii Ukrainy vid 16.11.2012 r.* [On approval of the Instructions on the organization of covert investigative (search) actions and the use of their results in criminal proceedings: Order of Office of the Prosecutor General, Security Service of Ukraine, Administration of the State Border Guard Service, Ministry of Finance of Ukraine, Ministry of Justice of Ukraine on November 16, 2012]. № 114/1042/516/1199/936/1687/5. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text> [in Ukrainian].
 14. *Ohliad sudovoi praktyky Verkhovnoho Sudu u kryminalnykh provadzhenniakh shchodo koruptsiinykh ta pov'iazanykh z koruptsiieiu kryminalnykh pravoporushen. Rishennia, vneseni do YeDRSR, za 2023 rik: Verkhovnyi Sud. 2023* [Review of the judicial practice of the Supreme Court in criminal proceedings regarding corruption and corruption-related criminal offenses. Decisions submitted to the Unified State Register of Legal Entities for 2023: Supreme Court. 2023]. Retrieved from https://radako.com.ua/wp-content/uploads/2024/06/oglyad_kks_korupc-1.pdf [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 03.06.2025